

Van het bestuur

Van het bestuur,

In de vorige Onder de Loep kon ik melden dat onze website in de lucht was gegaan. Toen moest je nog een www adres in typen om toegang te krijgen. Inmiddels kun je ook op de site komen door de blauwe knop van onze afdeling op het landkaartje van de landelijke KNNV site aan te klikken.

We proberen de site zo actueel mogelijk te houden. Daarvoor is het wel nodig dat eenieder die "afdelingszaken" te melden heeft dit digitaal aanlevert bij Harry de Jong. Het liefst, bijvoorbeeld excursie verslagen, met enkele leuke plaatjes.

In de vorige Onder de Loep konden helaas de aankondigingen van de lezingen niet worden opgenomen. We hebben geprobeerd alle leden tijdig

middels een apart bericht op de hoogte te stellen. Blijkbaar is dat niet bij allen tijdig aangekomen. Mijn excuses hiervoor, de stadspost heeft in een aantal gevallen er meer dan 10 dagen over gedaan!! Een geluk bij een ongeluk was het feit dat de lezing van Laurens van Run over paddenstoelen door ziekte niet doorgegaan is. Harry de Jong heeft het ontstane gat gevuld met een vogelbijdrage. We zullen Laurens vragen in het nieuwe jaar zijn bijdrage te leveren.

Namens het bestuur wens ik u fijne, gezellige feestdagen en een goed begin van 2009. Ik hoop u te zien bij een van onze bijeenkomsten!!
Bernard Wanders

Nieuwjaarsbijeenkomst

Op zaterdag 31 januari 2009, zie verder de agenda.

Redactie

Wie durft?

Al meer dan tien jaar wordt Onder de Loep samengesteld door ondergetekende als eindredacteur. Leuk werk en een interessante uitdaging om zo'n blad zo leesbaar mogelijk te maken voor de natuurminnende lezers van de KNNV uit Hengelo, Oldenzaal en omgeving. Door veranderde persoonlijke omstandigheden is het eind in zicht als redacteur van Onder de Loep. Gedurende het jaar 2009 wil ik mij nog inzetten hiervoor en dan zal het decembernummer volgend jaar de laatste zijn in mijn rol als redacteur.

Om deze reden zoekt het bestuur een

Redacteur Onder de Loep

vanaf het jaar 2010.

Belangrijkste werkzaamheden:

- Verzamelen van stukjes voor de agenda, terugblik op excursies / lezingen en artikelen, die door anderen geschreven worden.
- Redigeren van de aangeleverde teksten.
- Zorgen voor de opmaak, toevoegen van foto's en dergelijke.

Gevraagde competenties:

- Enige handigheid met tekstverwerking en internet.
- Affiniteit met "natuur"-onderwerpen (maar dat heeft iedere KNNV'er uiteraard) en enthousiasme om er een leuk blad van te maken.

Onder de Loep verschijnt vier maal per jaar en vergt dan enkele dagen enkele uren werk.

Verdere inlichtingen worden gaarne verstrekt door:

Joop de Wit (tel. 2770154, e-mail wal.wit@wxs.nl)

Excursies

Het gebruikelijke verzamelpunt is (tenzij anders aangegeven) aan de Boerhaavelaan op het parkeerterrein naast huisnummer 146 (is richting Borsthuis). Ieder wordt vriendelijk verzocht zo veel mogelijk met de auto te komen zodat er genoeg plaatsen zijn voor hen die niet over een auto beschikken.

Lezingen / vergaderingen

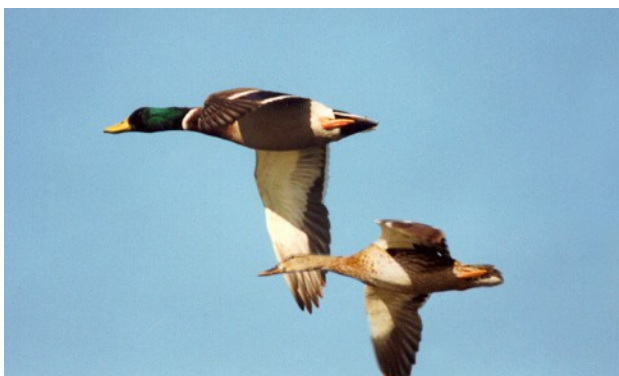
De gebruikelijke plaats waar lezingen / vergaderingen worden gehouden (tenzij anders aangegeven) is het speeltuingebouw 't Lansink' aan de Twijnstraat te Hengelo. De speeltuinvereniging en het wijkcentrum zijn gefuseerd en het bestuur heeft liever niet dat de poort van de speeltuin open is als er ook andere activiteiten in het wijkcentrum plaatsvinden. Dit betekent dat u voortaan de voordeur van het wijkcentrum moet nemen (Twijnstraat 8). Mocht het wijkcentrum op de betreffende avond toch gesloten zijn, dan gaat de poort van de speeltuin uiteraard wel open (Twijnstraat 6). Bij een dichte deur dus even iets verder lopen. Indien er belangstelling is voor "meerijden met anderen" bij een lezing 's avonds: neem even contact op met een van de bestuursleden (zie colofon).

Lezing over watervogels

Datum : donderdag 18 december 2008

Aanvang: 20.00 uur

Watervogels was het landelijke thema van de KNNV dit jaar. Harry de Jong inventariseert en telt al jaren vogels in de omgeving van Hengelo en gaat ons iets vertellen (en laten zien) over de watervogels in Twente. Nu konden wij onlangs in de krant lezen dat de provincie Overijssel een jagersvereniging ontheffing had verleend om wilde eenden te schieten in de gebieden van Twickel., voor de officiële datum van de opening van het jachtseizoen op 15 augustus. Er zouden teveel eenden zijn en boeren waren bang voor schade aan de rogge. Wat is de stand van zaken bij de Twentse watervogels in het algemeen en hoe zit het nu precies met die eenden? Harry kan ons er alles over vertellen.

Nieuwjaarsbijeenkomst

Datum : zaterdag 31 januari 2008

Tijd : 14.00 uur tot ca. 21.00 uur

Plaats : Buitencentrum "De Houtmaat" te Hengelo

Het programma is in grote lijnen als volgt:

- 14.00 uur: ontvangst met koffie en krentenwegge,
- 15.00 uur: rondwandeling of spelletjes,

- 17.30 uur: maaltijd (wintersoepen),
- 19.00 tot ca. 21.00 uur: lezing o.i.d.

De kosten, inclusief maaltijd zijn €17,50 pp.

In verband met de reservering moet u zich **voor 25 januari** hebben aangemeld bij Bernard Wanders, (074)2668487, jbwwanders@hotmail.com of een van de andere bestuursleden.

Lezing over geologie van Twente

Datum : donderdag 12 februari 2009

Aanvang: 20.00 uur

Amateurgeoloog Rolf Egberink uit Enschede zal ons deze avond laten kennismaken met de geologie van Twente. Aan de hand van geologische perioden zal hij het ontstaan van het fundament onder Twente tot aan het uiterlijk van het huidige landschap bespreken. Van de zwerftocht die Twente maakte over het oppervlak van de aarde tot de in de voorlaatste ijstijd ontstane stuwwallen. We worden bewust gemaakt van bijzondere geologische formaties en verschijnselen, die samen een variatie in geologische zin opleveren, die we elders in Nederland niet zo aantreffen.

Let op: de plaats waar de lezing plaatsvindt is nog steeds het zaaltje van speeltuinvereniging het Lansink.

Dit jaar zijn echter de speeltuinvereniging en het wijkcentrum gefuseerd.

Het nieuwe bestuur heeft liever niet dat de poort van de speeltuin open is als er ook andere activiteiten in het wijkcentrum plaatsvinden. Dit betekent dat u voortaan de voordeur van het wijkcentrum moet nemen. (Twijnstraat 8). Mocht het wijkcentrum op de betreffende avond toch gesloten zijn, dan gaat de poort van de speeltuin uiteraard wel open. Bij een dichte deur dus even iets verder lopen.

Excursie Lonnekermeer

Thema : frisse neuzenwandeling
Datum : zaterdag 15 februari 2009
Tijd : vertrek 13.00 uur
Coördinatie: Bert Oude Egbrink

Dit keer houden we de eerste excursie van het seizoen op het landgoed het Lonnekermeer. We maken daar een wandeling door de bossen en langs het kleine en het grote meer waar we met

Paddenstoelen jubileumexcursie

Datum : 4 oktober 2008
Thema : paddenstoelen
Deelnemers : 16
Leiding : Wim Ligterink

Voor de meeste mensen is 4 oktober werelddierendag, maar voor Nederland was het dit jaar Nationale paddenstoelendag. De Nederlandse Mycologische Vereniging (NMV) ofwel Nederlandse paddenstoelenvereniging viert dit jaar haar 100ste verjaardag. Ter gelegenheid hiervan werden in het land diverse paddenstoelenexcursies gehouden. Zo ook op het landgoed Twickel. Jammer dat de landelijk gecoördineerde publiciteit niet helemaal optimaal is verlopen. Voor deze excursie waren genoeg excursieleiders aanwezig om een grote opkomst te kunnen managen. Daarom is ter plekke besloten om als één groep op pad te gaan.

Totaal zijn er 84 soorten genoteerd waaronder 8 rode lijst soorten. Een paar bijzondere rode lijst soorten:

Kostgangersboleet

Zwarte truffelknotszwam, *Cordyceps ophioglossoides*, meestal tast deze soort de Korrelige hertentruffel aan. Als je deze truffelknotszwam vindt, mag je bijna aannemen dat ook de hertentruffel aanwezig is.

wat geluk nog watervogels te zien krijgen. Voor mensen die rechtstreeks naar het excursiegebied willen gaan, is het verzamelpunt de kruising van de Lonnekermeerweg met de Leutinkveldweg waar wij omstreeks 13.15 uur zullen arriveren.

Terugblik

Gezoneerde stekelzwam, *Hydnellum concrescens* is een soort die plat tegen de grond ligt. Je moet dan ook een beetje geluk hebben dat je hem vindt. Kruidige melkzwam, *Lactarius camphoratus* deze soort ruikt, vooral gedroogd, sterk naar groentesoep (lavas en maggi). Verder vonden we nog Witte kluijfszwam, Rupsendoder en de kostgangersboleet.

Hoewel de belangstelling wat tegenviel, waren de paddenstoelen goed vertegenwoordigd. Laurens, nog bedankt voor het noteren van de soorten. Wytze

Excursie Haagse bos

Datum : 18 oktober 2008
Thema : Herfst
Deelnemers : 7

Het thema van deze excursie was najaarsverschijnselen. De paddenstoelen vormden tijdens de excursie het hoofdgerecht van deze excursie. Gezien de belangstelling van de deelnemers was dit ook logisch.

Het Haagse bos, 57 ha vormt met het landgoed het Snippert 74 ha, één geheel. Het bos bestaat hoofdzakelijk uit naald en loofhout op lemige vochtige grond. De leeftijd van de verschillende bospercelen, vaak naaldhout, was divers. De lanen worden gevormd door loofhout, Beuk en Amerikaanse eik. Door deze afwisseling geeft dit, vooral met wat zon een kleurrijk geheel.

Afgezien van de Gaai, die zijn luidruchtige lied horen, Goudhaantjes, Boomklevers en mezen zijn er niet zo veel vogelsoorten genoteerd. Aan het eind van de excursie hoorden we nog wel een Buizerd roepen.

Onder de Zomer eik vonden we verschillende soorten gallen, zoals de Linzegal en Bont galappeltje.

Veel tijd werd besteed aan het zoeken naar verschillende soorten paddenstoelen.. Laurens heeft de soorten keurig genoteerd. Hartelijke dank. Totaal zijn er 67 soorten op geschreven, waarvan 7 rode lijst soorten. 1soort, Plooivoetwaaiertje, *Plicaturopsis crispa* in de categorie gevoelig(GE), 2 soorten, Schubbig oesterzwam, *Pleurotus dryinus*

en Narcisridderzwam, *Trichoma sulphureum*, in categorie Kwetsbaar (KW), 4 soorten, Geringde vaalhoed, *Hebeloma radicosum*, Gele stekelzwam, *Hydnum repandum*, Sparrenstinktaailing, *Micromphale perforans* en Roodschubbe gordijnzwam, *Cortinarius bolaris* in categorie bedreigd (BE).

Roodschubbe gordijnzwam

Hiervan is de Geringde vaalhoed wel bijzonder. Henri heeft deze soort ongeveer 25 jaar geleden daar ook gevonden. Nu vonden we deze soort op wel drie plekken. Bijna iedereen had deze soort nog nooit gezien en wist niet dat binnen het geslacht *Hebeloma* ook een geringde soort bestond. Het is een vrij forse paddenstoel met een hoed tot 15 cm in doorsnede, de plaatjes zijn (licht)bruin gekleurd, de steel heeft een blijvende ring en heeft een vrij lange wortelende voet die verbinding heeft met een mierennest. De geur is opvallend, bittere amandelen of marsepein.

De Sparrenstinktaailing is ook een leuke vondst. Meestal vind je deze soort in grote hoeveelheden op oude sparrennaalden. Verschil met de andere taailing soorten is de vlokkige steel.

Zoals bij elke excursie waren er nu ook weer een paar twijfel gevallen. Zoals bij het begin van het bospad. Daar stond een groep vaalhoeden. Er werd getwijfeld tussen Radijs, Opaal en Grote vaalhoed.

De literatuur is daar ook niet eenduidig in.. Tijdens de discussie werd dan ook gesuggereerd om dat boek te gebruiken dat het beste bij de soort past. Al met al een mooie en leerzame excursie. Wytze

Verslag excursie Singraven

Datum : 1 november 2008
Deelnemers : 8
Leiding : Bert Oude Egbrink
Weer : bewolkt met wat motregen

Op de laatste excursie van dit seizoen hebben we een herfstwandeling over het bij Denekamp gelegen landgoed Singraven gemaakt. Over het landgoed met de gelijknamige havezate stroomt de Dinkel. We zijn vertrokken bij de watermolen. De wandeling voerde ons over de Schiphorstdijk, langs het kanaal Almelo-Nordhorn met een uitstapje door het Harseveld naar het Nieuwe Werk en daarna door de lange en brede eikenlaan naar de havezate weer terug naar de watermolen.

Verkleurende bomen, overtrekkende ganzen en paddenstoelen gaven ons een herfstgevoel. Tijdens de wandeling hebben we met name naar paddenstoelen gekeken die door het uitblijven vorst nog steeds aanwezig waren. De lijst van waargenomen paddenstoelen staat op onze website. Andere leuke natuurwaarnemingen waren een verder brede eikvaren op een kademuur bij de watermolen en een grote gele kwikstaart langs de Dinkel.

Onderweg zagen we verder oude en jonge leilindes, een informatiefilmpje in het schuivenhuisje bij de kruising van de Dinkel met het kanaal, door de mens aangelegde voorzieningen voor broedende ijsvogels en trekkende padden, de begraafplaats van de heer Laan (de laatste particuliere eigenaar van het landgoed) en fraaie poorthuizen en zandstenen tuinvazen langs de laan naar de havezate.

Na afloop van de excursie hebben we koffie met gebak of een wafel gehad bij restaurant bij de watermolen.

Nagekomen

Per abuis is een verslag van Gerrit van Zalk niet in het juninummer opgenomen. Bijgaand Gerrit's "Verslag van een fietstocht".

Op 8 mei 2008 pakte Gerrit van Zalk de trein naar Haarlem, huurde daar een fiets (met versnellingen) en trok de duinen van het Nationale Park Zuidkennemerland in.

Hij schreef het volgende verslagje:

Fietsend in de richting van Bloemendaal zie ik in de berm opmerkelijk veel volop bloeiende Vogelmelk en overal de geelbloeiende Zuurbes en de Duindoorn (nog in de knop) .

In het voorbij gaan even stilgestaan op het ereveld, waar o.a. Hanny Schaft (Het meisje met het rode haar) door de bezetter werd geëxecuteerd en waar ze begraven ligt.

Even naar het strand om het zeewater rond de voeten te voelen, maar dan zo snel mogelijk de rust weer opgezocht. Tijdens een rustpauze geniet ik

van een concert van verschillende Nachtegalen om mij heen.

In een duinmeertje zwemmen Kuifeenden en Meerkoeten en langs de oever foerageren Kieviten. Heel mooi zijn de duinvalleien, blauw gekleurd door het Driekleurig viooltje dat massaal bloeit. Ook in grote aantallen staat er de Duinsalomonszegel (*Polygonatum odoratum*), vooral langs het fietspad tussen Zandvoort en de vermaarde uitspanning "Kraantje Lek".

Van hier fiets ik naar het landgoed "Elswood", nu in gebruik door Staatsbosbeheer. Een fraai pad voert langs een aantal waterpartijen met mooie groepen Voorjaarszonnebloem en Knikkende vogelmelk en ook brede zones met Stengelloze primula (*Primula vulgaris*). Langs een ander pad een prachtige mix van Wilde hyacint en Knikkende vogelmelk met ertussen de bladeren van Herfsttijloos.

In de waterpartijen Futen, Canadese ganzen, Nijlganzen en paaiende karpers. De bloemrijke graslanden eromheen vervolmaken het beeld van een van de mooiste landgoederen die ik ooit heb gezien.

Nijlgans

Een waar dorado voor de plantenliefhebber. Op de weg terug naar Haarlem krijg ik nog iets mee van de laatste bloeiende bollenvelden.

Kortom : een heerlijke dag, mede door het zonnige voorjaarsweer.

Gerrit van Zalk

Contributie

De contributie bedraagt in 2009 voor leden € 28,-- en voor huisgenootleden € 11,-- als gevolg van o.a. een hogere afdracht aan het hoofdbestuur. In maart

zal een machtiging in Onder de Loep worden opgenomen.

KNNV-ers op de bon

Op 10 augustus 2008 hebben we een excursie naar het heidegebied de Paardenslenkte bij de buurtschap Hezingen gemaakt. Op deze wat druilerige zondagmorgen vertrokken we met vier personen uit Hengelo. Bij de Paardenslenkte waren reeds twee leden aanwezig om zich bij ons gezelschap te voegen. We liepen langs de heide naar de aangrenzende in Duitsland gelegen Hugelgraberheide waar enkele grafheuvels (Hugelgraber) liggen. Door het slechte weer lieten vogels en insecten het afweten. Om toch met een tevreden gevoel weer huiswaarts te keren, besloten we op de terugweg ook nog even in een van de brongebieden van de Mosbeek te gaan kijken. Om niet teveel te vertrappen, liepen we in ganzenpas over een reeds in het terrein aanwezig paadje. Hier zagen we veel bijzondere soorten als Parnassia en Moeraszoutgras en een vrij zeldzame orchideeensoort te weten de Veenmosorchis. Terwijl er foto's van de orchis werden gemaakt, stopte een groene terreinwagen op de aangrenzende zandweg.

De bestuurder van deze auto bleek iemand van de lokale WBE (Wild Beheer Eenheid) te zijn die in opdracht van Staatsbosbeheer en Landschap Overijssel toezicht hield. Omdat wij geen vergunning hadden om dit voor bezoekers verboden brongebied te betreden, hebben we een bekeuring van 60 euro gekregen. Argumenten van onze kant zoals lidmaatschap van het Landschap, het uitvoeren van vrijwilligerswerk voor het Landschap en een op een wat ongelukkige plek geplaatst verbodsbordje mochten niet baten. De toezichthouder was onverbiddelijk. Terug bij de auto's hebben we besloten om de bekeuring met ons zessen te delen. Het zien van bijzondere soorten heeft dus zijn prijs.

Bert Oude Egbrink

P.S. Een vraag van het bestuur is nu of wij als afdeling al eerder op de bon geslingerd zijn. Reacties kunnen naar de redactie van Onder de Loep worden gestuurd.

Senioren afd. Hengelo / Oldenzaal

Beste KNNV'ers

We handhaven een goed Nederlands gezegde "Ait vedan,"we eindigen het jaar op 16 december met een lezing van Jan Zwienenberg over mossen. U weet dat hij zich al geruime tijd hierin verdiept. K.W.W.

Het nieuwe jaar, 2009 dus, start met een belangrijke gebeurtenis: Hans v.d. Berg hoopt in januari haar 95ste verjaardag te vieren.

De lokaliteit in het Woolde hebben we weer kunnen huren. Wilt u de volgende data alvast voor het jaar 2009 noteren?

- 21 januari
- 18 februari
- 18 maart
- 15 april
- 20 mei

Zelfde locatie: Lasonder (tweede verdieping) van 14.30 uur tot ca. 17.00 uur

Wat we gaan doen is nog niet bekend, daar wordt nog aan gewerkt. Hebt u voorstellen, ideeën? Hartelijk aanbevolen!

Hartelijke groeten, Wil & Andries

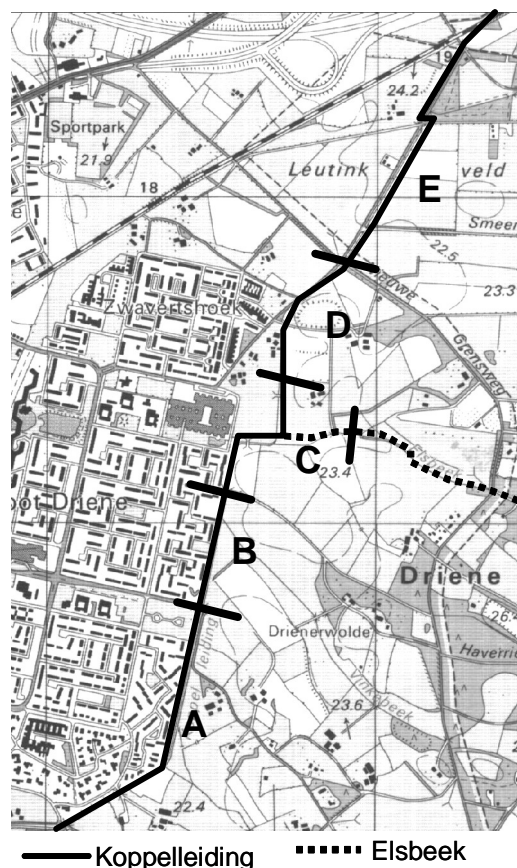
Eerste verslag van Onderzoek Hengelose beken

Zoals aangegeven in de Onder de Loep's van maart en juni van dit jaar zijn we begonnen met de inventarisatie van de Hengelose beken. We hebben gekozen om van buiten de stad naar het centrum toe te werken. Daarom hebben we gekozen om als eerste met de Koppelleiding, ten oosten van de wijk Groot Driene te beginnen.

De gemeente Hengelo is van plan om de oude loop van de Elsbeek in de bebouwde kom te herstellen. Het water van de Elsbeek stroomt nu, ter hoogte van de Jacques Perkstraat in de Koppelleiding. De Koppelleiding ontvangt niet alleen water van de Elsbeek maar ook van een aantal beken en beekjes vanuit Driene en het gebied rond het Lonnekermeer. De Koppelleiding voert het water om de binnenstad van Hengelo richting het Twente kanaal. Hiermee wordt voorkomen dat de binnenstad last heeft van overstromingen tijdens stortbuien en langdurige regenval.

Door het gebied van de Koppelleiding rond de Elsbeek in kaart te brengen, hebben we een indruk van de huidige situatie en wat we verwachten kunnen als de Elsbeek weer wordt hersteld.

Totaal hebben we dit jaar 5 keer de Koppelleiding met de oevers geïnventariseerd op hogere planten. Totaal hebben we 159 plantensoorten genoteerd. Op het kaartje en tabel is de onderverdeling aangegeven.

Traject	Dd	Aant.	Traject	Dd	Aant.	Traject	Dd	Aant.
A	12 juni	94	B	27 mei	71	C	8 juni	72
D	12 aug	67	E	26 juni	57			

Als bijzonderheid vonden we:

Zwanenbloem, *Butomus umbellatus* trajectdelen: A; D en E

Adderwortel, *Persicaria bistorta*, trajectdeel B

Pijlkruid, *Sagittaria sagittifolia*, trajectdeel B

Glanzig fonteinkruid, *Potamogeton lucens*, trajectdeel A

Beekpunge, *Veronica beccabunga*, trajectdeel: C

Watergentiaan, *Nymphoides peltata*, B

Verder werd goed gekeken naar de verschillen tussen de Grote en Kleine egelskop.

Verder viel op:

- Beide oevers worden nu niet meer gelijktijdig gemaaid. Dit heeft het voordeel dat er altijd bloeiende soorten blijven. Het maaien zelf gebeurt wel vroeg.
- Van het Swafert gaat de Elsbeek weer verder richting centrum. De inventarisatie hier leert dat de beek (-oevers) veel minder soorten bevatten. Een aansluiting op de Koppelleiding biedt dus perspectieven.

Wytze Boersma

KNNV en Stadspark Weusthag i.o.

Stand van zaken november 2008

Al eerder hebben we jullie op de hoogte gehouden van de reactie van het Gemeentebestuur op onze aanbevelingen.

In het voorjaar was er in de Houtmaat een goed bezochte bijeenkomst over het Stadspark. Al snel bleek dat alle mooie (dure) plannen in de prullenmand gingen. Wat dan wel? Er kwamen tijdens die bijeenkomst vele serieuze en minder serieuze suggesties. Wethouders en politieke partijen waren die avond niet in staat om hierop te reageren behalve twee punten namelijk: er is geen geld en de bevolking moet het zelf oppakken net als in een Duitse stad.

Naar aanleiding van deze bijeenkomst heeft het I.V.N. haar plannen voor de verhuizing van de Heemtuin, waar ze op verzoek van de gemeente veel energie in gestoken hebben, in de ijskast gestopt. Ondergetekende heeft de term i.o. bij de term Stadspark toegevoegd. Deze is voor tweërlei uitleg vatbaar namelijk in oprichting of in opheffing. De tijd zal leren.

Op onze brieven zijn uiteindelijk wel reacties gekomen.

Beschermde planten in Hengelo.

Het betreft hier alle groeiplaatsen in Hengelo. Afsproken werd dat we groeiplaatsen door middel van een plattegrond en foto's zouden doorgeven. Hier zou dan later gemaaid worden. Dit is de eerste keer niet vlekkeloos verlopen. Een deel is toch eerder gemaaid. De verantwoordelijke ambtenaren hebben een en ander intern geëvalueerd.

Op basis van deze reactie hebben wij een voorstel met een duidelijke werkwijze op papier gezet waarbij we streven naar een databank van beschermde planten (en andere bijzondere planten) in Hengelo. In het voorjaar komen we hierop uitgebreider terug.

Overige aanbevelingen.

Hierop komt een reactie zodra bekend is wat de toekomst wordt van het Stadspark. Naar verwachting komt er in december 2008 een nieuw plan. We hopen dat de bestaande natuur en de plannen voor natuurontwikkeling overeind blijven en niet opgeofferd worden voor politieke speeltjes.

Bermbeheer.

Op dit moment worden alle bermen in het gebied bijna op hetzelfde moment gemaaid. Dit laatste op verschillende manieren. Het was de bedoeling om in het Stadspark meer vlinders te krijgen maar alle waard- en voedselplanten verdwijnen op hetzelfde

moment. Wij hebben het Gemeentebestuur hierop attent gemaakt. Afgesproken is dat wij met concrete voorstellen kunnen komen. Het voorstel is in december 2008 gereed. Wij houden jullie op de hoogte.

Namens het bestuur,
Jan Zwienenberg

De Toverhazelaar (Hamamelis) – een paar vragen

Een tijdje terug vroeg Joop de Wit (hoofdredacteur van ons blad) om ook aandacht te besteden aan zaken uit de directe omgeving. Hier mijn eerste bijdrage.

Afgelopen winter keken we naar een televisieprogramma waarbij in een of twee dagen een tuin opnieuw ingericht werd. Er werden ook een aantal toverhazelaars in de tuin gezet. Naast de mooie herfstkleuren roemde de tuinman ook de geur van de bloemen. Wij hebben al vele jaren een toverhazelaar in onze tuin maar de geur was voor mij onbekend. Gelijk die dag gaan ruiken en ja hoor een heerlijke milde geur.

Later op de dag kwam er wel een vraag op: waarom geurt nu een struik in de winter? De geur van bloemen is er toch om bestuivers te lokken en soms bij andere plantendelen om vraat te voorkomen. In de winter zijn er geen bestuivers waarom dan toch energie besteden aan de geur?

Ik ben maar eens gaan snuffelen in boeken en op internet. De meeste informatie vond ik in de bomen en struiken encyclopedie van Nico Vermeulen (uitgave Rebo).

In de natuur komen vier soorten toverhazelaars voor: twee in de Verenigde Staten, één in China en één in Japan. De Amerikaanse soort *Hamamelis virginiana* bloeit in de herfst. De andere soort uit Amerika, *Hamamelis vernalis*, bloeit in de winter, en geurt heerlijk. De bekendste toverhazelaar is ongetwijfeld *Hamamelis mollis* uit China. Ook deze geurt heerlijk *Hamamelis japonica* uit Japan lijkt op de vorige maar heeft gegolfde bloemen.

De laatste twee soorten zijn gekruist en variëren ook wat betreft bloeitijd.

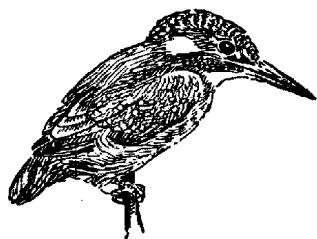
Hamamelis mollis

Ik heb geen informatie kunnen vinden over de oorspronkelijke groeiplaatsen. Zijn dit bossen of struikachtige vegetaties. Wel is duidelijk dat er in hun land van oorsprong ook een winterseizoen is. Zijn daar dan wel bestuivers of dieren, in dat tijdvak, die dan op een andere manier van de bloemen profiteren? Misschien weet iemand hierop een antwoord.

Nog een tweede vraag. Onze toverhazelaar (*Hamamelis mollis*) geurt niet tijdens de regen. Geurt die dan echt niet of worden de geurstoffen weggespoeld?

Jan Zwienenberg

Een onverwachte bezoeker

Ca. twee weken geleden op een zaterdagochtend aan de koffie slaakt mijn dochter, die op bezoek is,

een kreet: " een IJsvogel !". Hij scheert over de vijver, blijft even fladderend boven het water hangen en is dan even snel verdwenen als hij gekomen is. We waren even sprakeloos.

De IJsvogel mag dan wel steeds vaker worden waargenomen, maar boven een vijver in een stadstuin, ver van beken en plassen is toch bepaald niet zo alledaags.

André Bolt

Een winterpaddenstoel

Midden in de winter kun je op stronken en takken van loofbomen paddenstoelen aantreffen uit de Polyporus familie (letterlijke betekenis: "veel gaatjes"). Het gaat dan om de Winterhoutzwam (Polyporus brumalis).

Redelijk opvallend omdat er in de winter niet zoveel paddenstoelen zijn, opvallend ook omdat deze geen plaatjes maar gaatjes onder de hoed heeft. En natuurlijk omdat de Polyporus-soorten op "hout" te vinden zijn. Globale uiterlijke beschrijving: de hoed is zo'n 1,5 tot 8 cm (soms 10) in doorsnede, is okerbruin tot donkerbruin met het centrum iets verdiept. De buisjes zijn witachtig tot crème, de poriën rond tot langwerpig, soms iets hoekig en - belangrijk - 1 tot 2 per mm (loep gebruiken!).

De Winterhoutzwam is van ongeveer oktober tot maart/april op dode takken en stronken van loofbomen te vinden, vooral op berk, els, eik of beuk (heel zelden op naaldhout).

Let er maar eens op tijdens uw winterwandelingen! Een soort die er veel op lijkt is de Voorjaarshoutzwam, soms ook Zomerhoutzwam genoemd (Polyporus ciliatus). De hoed van 1 tot 12 cm, is lichtgrijs tot beigebruin, minder vaak donkerbruin. De buisjes wit tot bleekbruin. Deze groeit op dezelfde dode bomen en takken als de

Winterhoutzwam maar dan ongeveer van het vroege voorjaar tot de zomer. Er is dus een redelijke kans dat ze elkaar in groeitijd overlappen. Hoe houd je ze dan uit elkaar? De Voorjaarshoutzwam heeft ronde poriën, 5 tot 6 per mm! Dus met de loep is, kijkende naar de poriën, met een redelijke waarschijnlijkheid de juiste soort vast te stellen.

Er zijn in deze familie nog wat andere soorten vermeldenswaard: de Peksteel (Polyporus badius), te vinden in de lente tot aan de herfst, met een hoed van 5-25 cm, ook bruinachtig (glanzende hoed!). En ook de Waaierbuisjeszwam (Polyporus varius), van het late voorjaar tot aan de herfst te vinden. Deze laatste is okerbruin tot lichtbruin, met een hoed van zo'n 3 tot 12 cm. Ze worden allen gekenmerkt door de witte (of witachtige) onderkant met poriën.

Een veel groter familielid is de Zadelzwam (Polyporus squamosus) met een hoed tot 40 à 60 cm, geelbruinachtig met schubben. Te vinden op levend of dood hout van loofbomen, dus soms parasiet, soms saprotroof ("opruimer"). Hij is er van ongeveer april t/m juli, vaak nog later. Soms hoog in een boom te vinden. Karakteristiek is de zijdelingse, korte steel met donkere basis. Een vrij algemene soort.

Ook is er nog de Franjeporiezwam (Polyporus tuberaster), redelijk lijkend op de Zadelzwam (wordt daarom ook wel kleine zadelzwam genoemd). De hoed is ca. 3 tot 8 cm, dus aanzienlijk kleiner dan z'n grote neef. Doorgaans met de witte steel in het midden. Je vindt deze van augustus t/m oktober, maar hij is vrij zeldzaam.

Joop de Wit

Het bestuur KN N V H engelo /
O Idenzaal wenst u mooie feestdagen